

„Keresztfa titka tündököl”

Húsvéti gondolataim felvezetése-ként *Venantius Fortunatus* (530-609) „*Vexilla regis prodeunt*” című ősi Krisztus-himnuszának második sorát választottam. A korai egyházban született doxológia (dicsőségszöveg) első verssorai jól példázzák a keresztények időtlen öröm-üzenetét: „az élet halni szállt, s megtörte holta a halált”.

Keresztfa?

Már a szó csengése sem kedves sokak fülében... Ahogyan a nyugati világ média-felerősítette szimbólumfelejtető hatása egyre nyilvánvalóbb, bizony úgy satnyul a kereszt inkább csak díszítő-elemmé, a folyton-változó divat huszonegyedikszázadi – mostmár tényleg mindent felvonultató – palettáján.

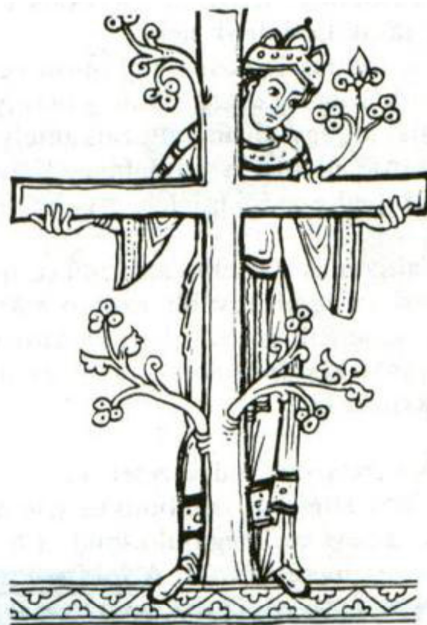
A kereszt(fa) mely egykor a rómaiak kedvelt kivégző-, s hatalom-demonstráló eszköze volt, mára megszelídült, s fülben, nyakban – ill. mostmár a test bármely részén, akár tetoválásként – hordják. A kereszt ereje nem kívül, hanem belül érvényesül, a titkos dolgok helyén, a szívben! Bizony itt kellene hordoznunk a keresztet...

A hívó ember vétke, hogy rest és feledékeny felidézni a kereszt szimbolikus értelmét és tartalmát, s ezért aztán nem is tud ennek az isteni titoknak a kútjából annyit meríteni, mely oltaná Isten után sóvárgó lelkének naponkénti szomját.

Ugyanakkor vannak protestáns felekezetek, ahol sem az istentiszteleteken, sem a liturgikus mozzanatok között nem szerepel a keresztvetés, de még a kötelező templomi berendezési tárgyak közt sem találjuk a keresztet: *kerülk a kereszt szimbólumát*. Ez egyrészt érthető, hiszen a latin kereszt sok fájdalmas egyháztörténelmi emlékeket idéz nem csak más kultúrákban, de a protestáns egyháztörténelemben is – gondoljunk csak az ún. „gyászévtized” meghurcoltatásaira –, ugyanakkor a kereszt egy különleges kapcsolatra is felhívja a figyelmet.

A kereszt, ami összeköti

Nagypénteket és Húsvétot, s ezzel együtt elválaszthatatlanul az eget a földdel is, hiszen a kereszt és a feltámadás együtt teszi Jézust *Krisztussá*. *Bizony Nagypéntek Húsvét nélkül abszolút csőd!* Húsvét nélkül a nagypénteki szenvedéstörténet csak szertefoszlott álmok haszontalan di-

csérete lenne csupán; emberi erőlködés, próbálkozás a veszteség fájdalmának csökkentésére.

A kereszt számunkra nem ezt az üzenetet hordozza, hanem alapvetően mást: *A hívó ember számára a kereszt Isten és ember nagyszerű találkozási pontja*, nem dísz, nem ékszer, nem jelvény, hanem üzenet, amely az Isten kitárulkozásának, odaadásának, várakozásának, nyitottságának a jele. Jelképen túlmutató, hogy a kereszt szárait minden irányban a végtelenbe lehet futtatni az egy közép-pontból. Ugyanakkor *fókuszál is a kereszt*, amely összefogja a különböző irányból érkező szemsugarat. Nagyszerű koordináta-rendszer ez, amibe elhelyezhetek mindent: életem megértett és érthetetlen eseményeit, az eget verő ujjongást és a mélyről feltörő sóhajtást és minden a helyére kerülhet. Ránézve megtudom, hogy mi a szélessége, hosszúsága, mélysége és magassága az Isten szeretetének, s befogadhatom a szívembe azt a titkot is – amit a dogmatika próbál hitigazságba zární – hogy *Isten hatalma a kereszten, a halál fáján életet ébresztett abból a testből, amelynek a megsemmisülés lenne a sorsa*. Isten hatalma tündököl a keresztben az emberi gonoszság, kínzás, bűn szegyenében: az emberiség keresztje és az Isten szeretet-hatalma találkozott. Ez egy olyan különleges hatalomkoncentráció, amely zsidót és görögöt, vallásost és hitet-

VIRÁGVASÁRNAPI HÚSVÉTVÁRÓ KONCERT

a Tatai Evangélikus Templomban
(2890 Bárány utca 2.)

2017. április 9-én
16 órától

Az alkalmat szeretetvendégség követi.
A belépés díjtalan!

Nagyheti alkalmaink

Virágvasárnap (április 9.) de. 10 óra
Istentisztelet

Egyházzenei áhítat – du. 4 órakor!
Utána szeretetvendégség!

Nagycsütörtök (április 13.) 18 óra
Nagycsütörtöki istentisztelet

Nagypéntek (április 14.) 18 óra
Nagypénteki istentisztelet (passió)

Húsvétvasárnap (április 16.) 10 óra
Ünnepi istentisztelet (úrvacsorával)

Húsvéthétő (április 17.) 10 óra
Ünnepi istentisztelet (úrvacsorával)

facebook

Sajnos a FB valamilyen okból kifolyólag néhány hete zárolta Egyházközségünk oldalát, ezért annak frissítése egyelőre nem lehetséges. Így onnan eseményeinkről tájékoztatót nem kaphatunk... Gyülekezetünk honlapját figyelemmel kísérve azonban minden fontos, egyházközségünket érintő naprakész információt elérhetünk. (fm)

lent megcéloz, kiválaszt és üdvösségre akar juttatni. Új kezdet ez, az Istenben kiengesztelődés új világkorszakának hajnala, a mindent elrendező találkozás, a kapcsolódási pont Isten kegyelméhez.

Kedves Testvéreim!

Szeretettel köszöntök Mindenkit áprilisi Lutherrózsánk! A természet tavaszi zsongásának küszöbén írom/gépelem e sorokat, amikor odakint zöldellni kezd minden, s a virágok a még korareggeli hűs idővel dacolva egymásután bújnak elő kiskertjeinkben... Bár a szokásos „tavaszi fáradtság” olykor meg-megállít minket, akaratlanul is sodrásába kerülünk a megújulás évszakos eseményeinek a templom falain kívül, de azon belül is...

Az egyik ilyen a virágvasárnapi, szeretetvendégséggel egybekötött húsvétváró egyházzenei alkalmunk, amely tulajdonképpen nyitánya a nagyheti „istentisztelet-sorozatunk”-nak. Milyen jó, hogy nem csak a természet látványos újraéledéséért adhatunk hálát, de Isten Húsvét-Titkában kinyilatkozott szeretetéért is!

Az évkezdő alkalmaink mindig keretet adnak terveink megfogalmazásának nemcsak gyülekezeti-, de közegyházi szinten is. Ennek egyik évenként visszatérő jeles alkalmunk a Révfülöpi megkezdett Felügyelői konferencia. (Felügyelőasszonyunk tudósítását a túldaloln olvashatjuk.)

Fokozatosan szépülő oltárterünk a „koronát” – eddig hiányzó – tradicionális liturgikus kellékkel, egy kereszttel-küttal (vagy: kereszttel-kövel/?/ – a helyesebbnek gondolt kifejezést még keresük, mivel mindkét kifejezésnek komoly teológiai üzenete van) tettük fel egy nagylelkű családi felajánlásnak köszönhetően. A beszentelés szolgálatát Szarka István, egyházmegyéink esperese végezte – akivel ezután készíttettem riportot, ez a 4. oldalol olvasható.

Bőjt hátralévő idejére mindenkinek meghitt, csendes perceket kívánok, s remélem hogy a Húsvét-készülődés általános tennivaló-hullámai senki fölött nem csapnak majd össze, s ha nem is minden nagyheti alkalmon, de a húsvéti ünnepkör valamelyik istentiszteletén/bibliaórán Isten ígéje mellett is találkozhatunk egymással.

Lelkipásztori szeretettel, s imádságban is gondolva Mindenkire – határon túl is(!) – áldott húsvéti ünnepeket kívánok Testvéreimnek, támogató Barátainknak!
Christus resurrexit! / Krisztus feltámadt!

Alkalmainkra mindenkit szeretettel várunk. Jöjünk, s hívogassunk másokat is!
„Erős vár a mi Istenünk!”

János Mihály

Rövid-hírek

Felügyelőnk Gröber Judit képviselte gyülekezetünket a Révfülöpi Felügyelői konferencián. (Beszámolóját a túldaloln olvashatjuk.)

Március 9-én, Bajon megtartottuk az IKSZT-Házban első „kihelyezett” Nikodémus-Akadémiai alkalmunkat „Vallási ünnepek egy szekularizált világban” címmel. Köszönjük a helyet, a lehetőséget, s az érdeklődést!

Március 17-én a Baji temetőben elbúcsúztunk Horvát Csaba Pál evangélikus testvérünköt, akit 64 éves korában szolgált magához az élet és a halál URa. A vigasztalás ígét a 84. zsoltárból választottam: „Boldog az az ember, aki nek te vagy ereje, URam...”

Március 19-én, böjt 3. vasárnapjának istentiszteletén, Szarka István esperes úr, a Fejér-Komáromi Evangélikus Egyházmegyéink esperese felszentelte, s ezzel az URlsten szolgálatába állította azt a kereszttel-küttal, amit Bánfi Brigitta, Dr. Roszik Péter és Roszik Dóra testvéreink a lutheri reformáció 500. évfordulója alkalmából, Isten dicsőségére a Tatai Evangélikus Gyülekezetnek adományoztak. Isten áldja meg az adományozókat, s a megadományozott Gyülekezetet! (Kép: szentelés után)

Minden hónap 2. csütörtökén,
du. 5 órai kezdettel
Nikodémus Akadémia
a Baji Községi
Könyvtárban

(Baj, IKSZT épülete: Petőfi u. 71.)

Március 25-én du. 4 órakor – volt munkatársak és egykori diákok részvételével – istentiszteletet tartottunk András Mihályné sz. Pajor Irén Rózsa evangélikus pedagógus testvérünkre emlékezve, akit idén januárban 87-ik életévében szolgált magához az élet és a halál URa. „Emléke legyen áldott közöttünk!”

Március 28-án a Környe-úti temetőben eltemettük Lepcsényi Gyuláné sz. Illés Aranka tati evangélikus testvérünköt. A vigasztalás szavait, s a hitbéli reménységeinket a ravatnál 1Jn 4,11 alapján hirdetem: „Szeretteim, ha így szeretett minket Isten, akkor mi is tartozunk azzal, hogy szeressük egymást.”

Március 31-én kistemplomunkban elbúcsúztattuk, majd az Almási-úti temetőben végső nyughelyére kísértük Jakus Zolt Lajos evangélikus testvérünköt, akit 74 éves korában szolgált magához az URlsten. „Boldogok, akik az URban hunytak el!”

BIBLIAÓRA
azok számára, akik szeretnék alaposabban megismerni a keresztyén tanítás alapigazságait
Minden csütörtökön 18 órakor!
Nikodémus Akadémia

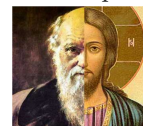
április 6.

(Bajon tartjuk!)

Emberszerű

Istenelképzelések

Művészetekben – teológiában – és a hétköznapi vallásosságban.

április 20.

Az istenképű ember (m)értékrendje

Őszinteség és ferdítés. Áldozatvállalás a 21. században. A biblikus, jókeresztyéni „belemagyarázás” klasszikus esetei.

április 27.

Szenlélek vagy Szent Szellem?

Kicsoda a Szent Lélek? A Szentháromság tanról.

május 4.

Kell-e reklámozni az egyházat?

...Hogyan is?

Média és a keresztyénység. Modern

misszó avagy mit értünk alatta? A hívó élet, mint transzparens életforma.

május 11.

(Bajon tartjuk!)

Lutheránus

örökségünk

Evangélikusság a nagyvilágban és Magyarországon, a „wittenbergi katolikusok” öröksége, s annak megélése templomban s a hétköznapi életben.

2017 LUTHER REFORMÁCIÓ 500

Elnökségi konferencia Révfülöpön

A múlt, Jelen és Jövő Időben is értelmezett megújulás fogalma adta a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerülethez tartozó gyülekezeti elnökségek konferenciájának Idel témáját. A találkozóra 2017. március 3. és 4. között, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban került sor, mintegy kilencven résztvevővel, melyen gyülekezetünket Idén is felügyelőnk, Gröber Judit képviselte. Az alábbiakban az ő beszámolóját olvashatjuk.

Március első hétvégéjére hívta össze a Nyugati Egyházkerület püspöke – Szemerei János – a dunántúli gyülekezetek és egyházmegyék elnökségeit. Lelkészek és felügyelők szép számmal érkeztek a révfülöpi Ordass Lajos Konferencia Központba, terveink, feladataink, lehetőségeink megbeszélésére és lelki töltetkezésre. A kétnapos konferencia motója „Megújulás múlt, jelen és jövő időben” beszédesen előrevetítette, hogy sokrétű feladat vár egyházunkra és benne gyülekezeteinkre ebben a nehéz, változással teli világban.

Dr. Hafenscher Károly, a 2017-es Reformáció Emlékévi miniszteri biztosa – Evangélikus Egyházunk zsinati elnöke – tartott előadást a Reformáció 500. évfordulójának méltó megünnepléséről, egyházi és kormány szinten egyaránt. A Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosaként arról beszélt, hogy mit is jelent az évforduló teológiai és gyakorlati értelemben.

Az egyházi ünnepi programok alatt értjük a felekezetek saját megemlékezéseit, az ökumenikus rendezvényeket, valamint a nemzetközi eseményeket.

A Kormány számos, kiemelkedő rendezvénnyel ünnepli a jeles 500 éves évfordulót. A történelmi megemlékezések mellett számos kulturális, tudományos és ismeretterjesztő program, valamint nagyon fontos, a keresztény identitást erősítő rendezvények sora várja az érdeklődőket.

A múlt és jelen eseményei tükrében, azonban kell, hogy gondolkodjunk egyházunk jövőjéről is. Gáncs Péter püspök úr beszédében arra intette a hallgatóságot, hogy a hétköznapi gondok ellenére is kell, hogy legyen pozitív gyülekezeti jövőképünk, reménységünk a lelki és számbéli gyarapodásra is. „Természetes közösségfejlődés” modell-javaslati – Christian Schwarz után – nyolc prioritást nevezett meg az elkövetkező ötszáz évre: megerősítő vezetés, ajándékalapú szolgálat, szenvedélyes lelkiség, hatékony struktúra, inspiráló istentisztelet, holisztikus kiscsoportok, szükségletorientált evangélizáció és szeretetteljes kapcsolatok.

A találkozó szombati napja Szarka István fejér-komáromi esperes áhítatával kezdődött. Az igehirdető hangsúlyozta: az emlékévi legméltóbb megünneplése „egy kiadás ébredés” lenne. Majd hozzátette: „A reformáció Isten ajándéka volt, Ő adta a Szentlélek által. Erre kell emlékeztetnünk önmagunkat és a társadalmat.”

A konferenciát Szemerei Jánosnak, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökének rövid áhítata, majd közös ebéd zárta. Ezt követően a kerület lelkesi vezetője, valamint Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő fogadóórát tartottak az érdeklődő gyülekezetek számára.

Ez a rendezvény – mint minden hasonló – a hivatalos programok mellett mindig kiváló alkalom a testvéri találkozási és beszélgetésekre, ami igazi lelki feltöltődés a hívó ember számára.

Gröber Judit
gyülekezeti felügyelő

Kétszeres apropó okán ültünk le beszélgetni egy kicsit Szarka Istvánnal, egyházmegyénk esperesével. Az egyik ok illusztrációinkból is látható: ő végezte el március 19-én, böjt harmadik (oculi) vasárnapján egyházközségünk oltárterének eleddig hiányzó liturgikus eszközének, a keresztelő-kövünk/-kútunknak a beszentelését. A másik, hogy szolgálattevőként ő is jelen volt az Ideli Révfülöpi Vezetőségi Konferencián, melyen gyülekezetünket Gróber Judit felügyelőnk képviselte. Mindkét alkalmon Egyházunk jövőjének a kérdése vetődött fel, hiszen ami munkát elvégzünk az egyházi szervezet különböző szintjén, azt mindig a jövőbe vetett hittel, és reménységgel tesszük.

A lutheri reformáció ötszázadik évfordulóját ünnepeljük, s ez visszatekintésre kötelez mindannyiunkat. Természetes velejárójaként eközben felvetődnek Egyházunk jelen helyzetének kérdései is, s ennek folyamánként jövőképek is felvillannak. Esperes úr, hogyan látod gyülekezeteink helyzetét ebben a 2017-es ünnepi esztendőben?

Nemcsak a személyes jövőnk, de ami számunkra nagyon fontos, hitéletünknek liturgikus és szervezeti keret és teret adó gyülekezeti holnapunk kérdése is szorongatott minket a révfülöpi konferencián. A gyökereinkre visszanézve meg is fogalmazódott bennünk a kihívásos kérdés: Lesz-e, s ha igen milyen lutheránus egyház a következő ötszáz esztendőben? Ha a statisztikai adatokat nézzük – s egy nagyon alapos felmérést készített Dr. Fábri György az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője, aki társadalomkutató, egyetemi tanár – akkor, bi-

Jövőbe-tekintő beszélgetés keresztelő-kövünk szentelése okán

zony szomorú kép rajzolódik ki előttünk, mert 50 év múlva egyházunk elveszítheti a strukturális integritását. Jóllehet az egyháztörténet számos példát mutat nekünk arra, hogy Isten egy-egy „szárazabb” egyházi időszak után mindig elküldi az ébredés áldás-esőjét, de az bizonyos, hogy ennyire gyors változásokat Jézus Krisztus egyházának népe nem ért meg az elmúlt kétezer esztendőben... A technikai-, s mindenekelőtt az információs forradalom sok-sok új lehetőséget adott az egyháziak kezébe is, de ezek hosszútávú, generációkra kiható következményeit még csak most kezdik felmérni. Tény, hogy a falusi gyülekezetek zsugorodása gyorsabb, mint a városiaké, s ez nem evangélikus sajátosság, így van ez a testvéregyházaknál is.

Az urbanus életforma vonzása a fiataloknál nagyon is érthető, hiszen az egyre inkább részterületekre szakosodó képzéseket kamatoztatni a városban egyrészt könnyebb, másrészt senkit nem lehet megróni azért, ha az egyéni boldogulását olyan helyen keresi, ahol szerteágazóbbak az egyéni kibontakozás lehetőségei.

Míg korábban az evangélikus tradíciókat falun ápolták/tartották jobban, mostanra ez inkább a városokra jellemző. Az is nagy kihívást jelent ugyanakkor, hogy egy városi gyülekezet – az életforma következtében is – nehezebb átláthatósággal bír, mint egy kisebb vidéki közösségé. Nehezebb hitéleti helyzetünket, hogy a lelkészekre az elmúlt években fokozatosan

bevezetett iskolai hittanórák – jellemzően szórvány-helyzetű kistelepüléseken – ellégé leterhelik a lelkes „kapacitásainkat”, s az a lelki-, szellemi potenciál, ami egyébként megvan gyülekezeteinkben, azt koordinálni egyre nehezebb a lelkészeknek. A jellemzően több településen megtartandó legkevesebb tucatnyi(!) hittanóra – bár nem egy olyan lelkésztestvérünk van a mi egyházmegyénkben is, akinek ennél jóval több forgácsolja szét idejét, hiszen a települések közötti

távolságok legyezéséhez is idő kell – megtartása eléggé megterhelő a gyülekezeti teendők mellett, s mindemellett a lelkészek is „magukban” küzdenek... Nem véletlenül érzi sok lelkész úgy, hogy magányos farkasként kell szembeszállnia a feladatokkal.

S a lutheri „örökségünk”? A papcsalád-modell életrevalóságát, számos pozitív hatását az elmúlt évszázadok azért bizonyították!

Ez így igaz, nagy ajándék egy szolgatárs a lelkész mellett! Luther is írja szerepeltetésének – sőt ez elhangzik abban a nemrég bemutatott tévéfilmben is, amit Bóra Katalinról készített a német *Das Erste* televízió *„Luther Katája”* címmel – „*Katám, nekem Isten adott Téged ajándékkul, például, s útmutatóul. Sokan kérik az Isten segítségét, nekem pedig Te vagy maga az isteni segítség!*” Egyházunkban a lelkésznek jó egyhármados aránya jól mutatja, hogy nagyon sokat vállalnak a nők Isten országának földi építésében is, de azt is tényként kell kezelni, hogy az ún. klasszikus papné-feladatok újragondolása is feltétlenül szükséges. Egyszerűen a mai feltételrendszerben nem várható el a lelkészfeleségektől, hogy napi nyolcórás munkájuk, háziasszonyi teendőik mellett még ezeket – az egyébként gyülekezet-építés szempontjából nagyon fontos szervezési/kommunikációs feladatokat is – is önzetlenül fevállalják.

Mi lehetne a megoldás?

A magam részéről azt tartom kiútnak, hogy a presbitérium ne csak szervezeti segítséget nyújtson a gyülekezet életében, de a meglévő szellemi erejével a jól megszervezett lelkesítést segítő munkában is részt vállaljon. Erre talán városi gyülekezetekben – ahol még heterogénabb a gyülekezet összetétele – nagyobb a készség, a szabadidő-kapacitás is... Gondolok itt gyermek-, ifjúsági munkára, honlap- vagy újság-szerkesztésre éppenúgy, mint klasszikus

ún. „őrálói” gyülekezeti tagokat látogató, segítő testvéri támogatásra.

Mindezek mellett milyen fontos teendőket, megoldandó feladatokat látsz a MEE közeljövőjében?

Égetően fontos kérdésnek tartom a lelkész pályája presztízsének helyreállítását. Nyilván ezt nem lehet csak az egyházon belüli kérdésként kezelni. Tudjuk, a lelkész pályája társadalmi megbecsültsége jóval alatta van annak, amit érdemelne. Ha tekintetbe vesszük, hogy egy lelkész milyen széles spektrumban végzi szolgálatát a csecsemőtől a szép-korú embertársainkig: Jelen vagyunk az iskolákban, a közéletben, a közjó érdekében tevékenykedve vagyunk a jó hír hordozói. Ehhez képest lelkészeink sem az egyházon belül, sem a társadalomban nem kapnak megfelelő megbecsülést.

Tudjuk, mennyire nem könnyű szolgálat az örök emberi, és isteni értékek közvetítése – nem is sikerül mindenkinek. Főként egy olyan közegben, amelyben a nagy tömegek inkább a könnyű és kényelmes megoldások irányába mozdulnak el. Élménytársadalomban élünk, amelyben a gyorsétermek és szolgáltatások azonnali ámdé rövid időre szóló boldogságot kínálnak. Egyházunk jól képzett, integratív ké-

pességekkel megáldott munkatársak szolgálatba állításával akadály-mentesítheti az örömhírt!

Egyfajta „Misszió 2.0”?

Igen, a missziót is meg kell „reformálnunk”, vissza kell térni az őskeresztény diskursus-modellhez, hiszen ahol életváltozásra volt szükség – gondolhatunk egy Zákusra vagy a samáriai Asszonyra – ott maga Jézus is személyes beszélgetésekbe kezdett. Ezzel egyidejűleg tudunk csak új gyülekezeteket alapítani – a meglévők mellett –, támaszkodva az evangélikus lelkületre és szellemiségre, de nem kizárólagosan a középkori-újkori hagyományaink formavilágára.

Félreértés ne essék, én például nagyon szeretem a gregorián alapú zsolnározást, és a liturgikus istentiszteleti rendet. Ámdé hol vannak már azok a közösségek, akik igényesen és szépen tudnák énekelni ezeket? A jövőben szabadabban kell léteznünk önmagunktól, szokásainktól, ámdé a korábbiaknál szorosabban kell kötőd-nünk a tartalomhoz: *Krisztushoz!*

A felvilágosodás óta oly sok felesleges kompromisszumot kötöttünk a lényegi üzenet rovására! *Klaus Douglass* írja *Új reformáció* című munkájában: „*ahol a középpont (Krisztus evangéliuma) elhalványodik ott a keretek megmerevednek.*” A formák tekintetében le kell számolni az ortodoxiával.

Visszatérve a lelkészek megbecsüléséhez, sokat várok a *Lelkesi Életpálya Modell* kidolgozásától, amely egyszerre teremti meg a lelkész pályája kiszámíthatóságát, annak szakmai kontrollját és ami a legfontosabb: a lelki támogatását. Ez utóbbi elengedhetetlen a segítő hivatások tekintetében. Ez az amit nekünk lehet és kell elvégezni. Ha így cselekszünk, hitem szerint a többit majd hozzáadja az Úr...

Gyülekezetünk nevében köszönöm esperesi szentelő szolgálatodat, s az előttünk, s a MEE álló feladatokhoz pedig nemesak sok-sok erőt és bölcsességet kívánunk vezetőinknek, de igyekeznünk kérni is, hiszen „ha az ÚR nem építi a házat, hiába fáradnak az építők”...

Asztaltól az oltárig, oltártól az „úrasztalig”

A 19. század második feléig a magyarországi közvéleményben is élt az a nagy múltú, Európa-szerte elterjedt gondolat, hogy az emberek elsőrendű közösségi szükséglete a templom. Mivel kisebb településeken régen az egyetlen „középület” volt, ezért közéleti jelentősége lényegesen nagyobb volt, mint manapság. A templom a vallásos élet legfontosabb színtere – elsősorban itt történnek a „szakrális dolgok” – éppen ezért szükséges, hogy ismerjük a liturgikus cselekményeknél használt eszközöket, s azok szimbolikus üzenetét. Most az oltár szerepéről olvashatunk, frissíthetjük fel tudásunkat.

Foto-montázs:

**Amit nem
láthatunk...**
(az oltárterítők miatt)

**Oltárunk ebben az
esztendőben
90 éves!**

A protestáns templom dogmatikailag nem szent, mint a római katolikus, amelyben az oltáriszentség és az áldozati kultusz a hittani meggyőződés szerint mindig biztosítja az Isten jelenlétét (realpresentia continua). A *pro*-testánsok (valamiért tiltakozók) táborát az evangélikusok, azaz a lutheránusok (kezdetben wittenbergi katolikusoknak nevezték őket) nyitják meg, de ugyanakkor az evangélikus-lutheránus egyház dogmatikailag egy fontos „határkő”.

Amíg a protestáns istentiszteleti helyen „csak” imádság, ének és prédikáció hangzik el, minthogy a reformátori teológia szerint Jézus halála (egyszeri bűnmegváltó áldozat) után nincs szükség újabb papi áldozásra, s egy helyszín akkor lesz istentiszteleti hely, mondják a protestánsok, ha az emberek ott istentisztelet megtartásának céljából gyűlnek össze – ennek bibliai alapja: „Mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18,21) – eladdig nálunk evangélikusoknál, dogmatikailag, az *Ágostai Hitvallá-*

sunk szerint az oltártér „ideiglenesen” megszentül, hiszen az ostyában és borban Jézus Krisztus valóságosan jelen van (realpresentia). Úrvacsora előtt és után közösséges ostya és bor, de amikor közösségben (communio) térdelve vesszük a szent jegyeket, s hangzik az isteni Ige, akkor hitünk szerint Jézus Krisztus *valóságosan* jelen van. A lutheri reformáció után alakult reformációi egyházaknál a jegyek vétele már csak emlékezés, hittételeik szerint az ostya és bor által *nincs realpresentia*. Ugyanakkor a templom a protestáns hívek szemében is „szent tér”, mert az „Isten háza”, ahol nemcsak szertartás idején, hanem mindig illedelmesen kell viselkedni. S bár a ki- és bevonulásnak, a test- és kéztartásnak, a mozgásnak korábban kötött szabályai voltak, mára ez tradíció a legtöbb helyen otthonos mozgássá szelődött.

Ezért történhet meg, hogy bár a lelkész bejövetelel, köszöntésével ugyan elkezdődött az istentisztelet, a korábban megkezdett beszélgetés, „információ-csere” néhány testvér között – jobb esetben csak halkán – még tovább tart, extrém esetben egészen az első énekvers kezdetéig.

A reformáció nem törekedett új templomtípus kialakítására. A változások a liturgia átalakulásából és kényszerből fakadtak, mint például az evangélikus „granárium” (magtár)-stílus és a Türelmi Rendelet után közvetlenül udvarban és torony nélkül épült templomok – többek között a somorjai evangélikus templom is. A reformáció után emelt protestáns templomok oldalhajók, mellékhajók, kápolnák, sekrestyék nélküli, egyetlen nagy csarnokot képező épületek. Érdeemes megjegyezni, hogy az evangélikus, illetőleg a református és unitárius templomok belső különbsége a lutheri és kálvini elv eltéréséből ered. *Luther* csak azt távolította el a középkori templomból, ami szerinte a Bibliával ellenkezett, *Kálvin* viszont a Bibliával nem igazolható összes felszerelést kitiltotta.

A magyarországi evangélikus egyházban – valószínűleg református hatásra – szigorúbb szellem uralkodott, mint számos német fejedelemségben, ahol az evangélikus templomokban funkciótlanul ugyan, de sértetlenül hagyták a katolikus szentek mellékoltárait. Nálunk csak a főoltár maradt meg kereszttel vagy Jézust ábrázoló képpel. Település-alapító őseim városában Szarvason, *Tessedik Sámuel* lelkész írja, hogy kénytelen volt a szarvasi gazdasági iskola homlokzatára állított allegorikus szobrokat eltávolítani, mert a parasztok „bálványok”-nak, „Máriák”-nak nézték és rosszállották őket. A reformátusok olyan nagyméretű képrombolásairól, mint amilyenek például Németalföldön lezajlottak, nem ismerünk följegyzéseket, a funkciót veszített felszereléseket sok helyen egyszerűen eladták.

Templomunk központi része az oltár – rövid oltártörténet

Az oltár a liturgia központja, hiszen nem csak elől van, a tekintetet, a figyelmet vonzza – „kiemelt hely/-rész” a késői latin grammatikusok szerint a szó az *altus*, ‘magas’ szóból származik; (gör. trapeza) – de itt imádkozik a lelkész, itt kereszteselnek, tesznek fogadalmat a konfirmandusok, itt úrvacsoráznak és itt történik az esküvő is.

Az oltár régen az áldozat bemutatásának helye volt. A vallástörténeti adatok szerint az ég isteneinek mindenütt a föld fölé emelt oltáron mutatták be az áldozatot, a föld alatti isteneknek gödörben, barlangban áldoztak. Ahol rendszeresen akartak áldozni az égieknek, ott oltárt építettek: útkereszteződéseknél, városok utcasarkain, isteneknek szentelt területeken, kisebb-nagyobb településeken és olykor magánházakban. A nagy kultikus helyek közelében számos mellékoltárt is állítottak. Általános volt a meggyőződés, hogy az istenség nemcsak „letekint” a felajánlott áldozatra, de az oltáron jelen is van dicsőségével (*doxa*).

Ezért az oltár az istenség (lak)helye is volt, s ezért azt szentelő imaformával állították liturgiai szolgálatba. Ettől kezdve

azt fölszenteltnek tekintették, s a *ráhelyezett áldozati adományok megszentelődtek, s e megszentelő erőből annak megérintésével vagy megkerülésével lehetett részesülni.*

(Gyerekkori emlékem, hogy szülőfalum – Csabacsüd – evangélikus templomában az úrvacsora-vétel után a hívek mindig megkerülték az oltárt, s úgy mentek vissza a helyükre.)

Ószövetségi szokásjog, hogy ha egy üldözött megkapaszkodott az oltárban, az Istennel került kapcsolatba, az ÚR oltalma alá került, s érinthetetlenné vált, ez volt az *ún. menedékjog*. Különleges erejűnek számított az oltár érintése közben kimondott eskü is!

Az 5. századtól az egyetemes egyház jelképrendszerében az oltár Krisztus trónusa, de magának Krisztusnak, mint sziklának is szimbóluma, hiszen erre az alapra épül Krisztus Egyháza. (Az oltár ezért néhány-lépcsős kő-alapzaton nyugszik, amit *mensa*-nak hívunk.) Az oltár ugyanakkor az „Úr asztala” is, ahová Isten népe meghívást nyert. Egyes keleti liturgiában az oltár Krisztus Urunk sírját is jelképezi.

MI van az oltáron?

Nyugaton a 10. századtól szokás az oltárra gyertyát (Krisztus-szimbólum, hiszen ahogyan a gyertya csonkig ég, „meghal”, úgy Jézus Urunk is halálígménően szeretett) és fészületet tenni. Amikor az oltár az apszisba a fal elé került és adódott a képzőművészeti díszítés lehetősége és igénye, elterjedtek az oltárképek is, melyek Jézus fontos életeseményeit ábrázolták.

A reformátusoknál és unitáriusoknál az oltár helyett a kerek vagy négyszögletes *úrasztala* található. Az úrasztala mégsem oltár (nincs realpresentia!), hanem annak jelképe, hogy a lelki család itt találkozik és innen kapja a hitelesítő, látható szentségeket (keresztelés, úrvacsora). Az asztal jelképezi azt is, hogy Jézussal lelki értelemben egy vacsorát fogyasztanak, vagyis így egy közösséggé válnak Krisztussal és egymással. Elsősorban a nagy, alföldi templomokban a központi helyen lévő szószéket/ambó alacsony „kerítés” veszi körül, mely nem csak a *mozgó* úrvacsora rendjét hivatott szabályozni, de kiemel minden kazuálét, ami az „Ige körül történik”, és mindemellett persze dekoratív elem is.

Az oltárainkon a Biblia mellett virágokat is találunk, de az oltár legfőbb díszé mégsem a virág, hanem a Krisztus Urunkra mutató kereszt, de ennek liturgiai fontosságáról, szerepéről, teológiai üzenetéről a későbbiekben olvashatunk.

fm

Abb. 3: „Christ ist erstanden” im 28. Satz der Hs. München SBM clm 5023, fol. 21v–22r (aus Benediktbeuren), 1479.

„Krisztus feltámadt...”

(Evangélikus énekeskönyv 213.)

Krisztus feltámadt! – Bizony! feltámadt!” hangzik századok óta ősi köszöntésként Húsvét hajnalán. Ez a kereszténység legnagyobb ünnepének – Húsvétnek – üzenete, melyet ezen énekünk is hirdet.

Ősi énekeink között foglal helyet a legrégebb német egyházi ének, valamikor a 11.-12. század körül keletkezett. Húsvéti *matutinum*nak nevezik, a matutinum éjszakai imádságot jelent. A *Victimae paschali laudes* kezdetű húsvéti szekvencia nyomán született. A születését követő évszázadok folyamán igen ismert lett, s több nyelven is élt a vallásos népéneklésben. Ennek bizonyítéka egy 15. századból való Zsigmond-kori töredék, melynek egyik lapján 4 nyelven is megtalálható (német, szlovák, lengyel, magyar). Dalama a 11. századi gregorián szekvencia dallam alapján készült, 1533-ban jelent meg *Wittenbergben*.

Énekeskönyvünkben közölt szövegének első versszakának 12. századi német ének (*Christ ist erstanden*) az alapja – melyet feltehetően a már idézett latin ének ihletett –, második és harmadik versszakát a diakonissza költőnő, *Türmezei Erzsébet* (1912-2000) írta.

A reformáció előtt a húsvéti liturgiába kerülve a nép anyanyelvén énekelte. „Leis”-nek nevezték, a „*Kyrie eleison*” görög szavak német elnépiesedett változata ez. A reformáció énekkulturális törekvései is felismerték szépségét, népszerűségét, s már az 1529-ben megjelent *Klug-féle* énekeskönyvbe is bekerült. Luther kapcsolata a strófa végi „*hallelujázást*”, azaz a *jubilációt* (örvendezést) az énekhez. Katolikus testvéreink ezen találék nélkül éneklük.

Énekünk máig sem vesztett népszerűségéből, mely már nyolcszáz éve áll fenn. Maga Luther Márton is kedvelte, s egykoron ezt mondotta róla: „*Idővel minden éneket megununk, de ezt minden évben újra el kell énekelnünk.*” Tegyük hát így mi is!

Pákozdi Csaba
a Tatai Ref. Gim. 10. A
ev. hit. tanulója

Evangélikusokat keresek!

2017-ben (2017. október 31.) ünnepeljük a lutheri reformáció félezeréves jubileumát! Ez a jubileum különösen is fontos a világ evangélikusságának (mintegy 75 millióan vagyunk) s benne nekünk tatai lutheránusoknak... Regisztrünk – ill. népszámlálási adatok szerint is – gyülekezetünk vonzáskörzetébe tartoznak olyan evangélikus/lutheránus testvéreink is, akiknek kapcsolata valamilyen okból mára meglazult Evangélikus Egyházunkkal, de gyökereiket nem felejtették el.

Őket keresem!

Ezért szeretettel és tisztelettel kérek Mindenkit, ha tudomása van olyan evangélikusokról, akik szívesen vennék megkeresésemet, kérem ezt jelezzék a Tatai Evangélikus Gyülekezet (Tata, Bárány u. 2. Evangélikus Kistemplom) felé szóban (10 órakor kezdődő vasárnapi istentiszteletünkön), írásban, telefonon (**34-586-065**) – vagy éppen interneten: <http://tata.lutheran.hu>

Akkor átkozódni és esküdözni kezdett: „nem ismerem ezt az embert.” És akkor nyomban megszólalt a kakas. Máté 26,74

Nagyhét különleges erőterében vagyunk. Tragikusan pergő események liturgikus koreográfiájának segítségével elmélkedhetünk ezekben a napokban életről és halálról, emberi természetünkről, s húsvét misztériumáról.

A nagyhétbe belesűrűsödött események az emberi gyarlóságok teljes tárházát mutatják: vetélkedés és veszekedés az utolsó vacsora előtt, Jézus magánya a Gecsemáné-kertben, s a tagadás elfutásai... olyan méltatlan ez azzal szemben, Aki rövid hároméves tanításával kiforgatta sarkaiból a világot. Senki nem akadt, aki kiállt volna Jézus mellett? A szolidaritásnak még csak a halvány jelét sem mutatták – még az a Péter is átkozódva „menti a bőrét”, aki a halálba is követni akarta Mesterét...

Itt más erők irányítják az eseményeket. Próféciaik teljeseznek be: „Megverem a pásztort, s szétszéled a nyáj!” Itt nem lehet emberi erőket magasztalni, ez más vonatkoztatási rendszer. Amikor hatalmasságok és erősségek súrlódnak egymással, akkor az ember csak csodálkozó nézője lehet az eseményeknek...

Az emberi okosság istenítésébe oly sokszor belebuktunk már a történelem folyamán. Ugyanakkor a világ komplexitását egy ember sosem lesz képes átlátni, de valljuk meg őszintén, sokszor a saját életünk bonyolultsága is éppen elég feladat – néha megoldatlannak tűnő problémákkal küzdünk.

Mit jelenthet nekünk, mire mutathat rá Péter hajnali Krisztus-tagadása? Arra, hogy a jószándék kevés? Arra, hogy az akaratunk ilyen gyenge? Mindenekelőtt Istenre-utaltságunk válik még kontrasztosabbá ezen a történeten keresztül is. Az Isten ereje nélkül Péter nem tudott volna a vízen járni, de még felülemelkedni sem fogott halainak piaci értékesítési gondjain. Isten ereje nélkül egyszerű életének gondjaiba merült volna el, s Simonból, Jónának fiából sosem lett volna Petrosz, azaz kőszikla...

Péter életében is eljött az a pillanat,

amikor megszólalt a kakas, s így van ez minden embernél ma is. Egyszer eljön a hajnal, s az igazság kakasa kukorékolni kezd. Akkor nyilvánvalóvá válik ügyeskedéseink hiábavalósága, életvezetési trükkjeink fonákossága, s nyilvánvalóvá válik az az isteni szeretet is, amiről lemondtunk... cserébe; de miért is?

Péter őszinte istentagadása után már csak a keserves sírás maradt számára, s az élethossziglani lelkiismeretfurdalás... ha csak Isten, aki Krisztusban belépve ebbe a világba a lét kapujában letett Istenségét fel nem veszi húsvét hajnalán. Az evangélium márpedig az, hogy felvette, s ezzel korrigált minden elrontott helyzetet, a megkeseredett lelkek számára elhozta a reménység derűjét és a feltámadás titkában magához ölelte a teremtettséget.

H. Túri Klára MEGVÁLTATLAN VALÓNK (egy absztrakt festményre)

1.
v o l t v a n s l e s z testképzettel
az ember
teremtettségét újjáéleszteni
ha nem próbálta
magát
Istennel s Lélekkel telítve
felebarátja javára
hasznossá
tenni
ha
elmulasztotta volna
hiánybeteg dirib-darab élete
feltámadást
magának
hiába
remélne
e m e g v á l t ó legfőbb művészetben
n e m l e h e t r é s z e

2.
a művésznek
hogy műve
az idők csapását állja
mert való csupán a
rész
s képzelt minden egész
részből az egészt egybeillesztve
majd az egészet megint földre csapva
és
sebezhetetlen
isten-képmásként
újjá alkotva
mindezt
fölsírmelve
meg kell tanulnia

haladékot
adhat
saját halálának
s utat műve föltámadásának
ha tudja
előbb r é s z e n k é n t a b b a
b e l e k e l l h a l n i a

H. Túri Klára TANÁCS JÓMAGAMNAK

Hol száraz már a
húsvéti barkaág
csodát
nem hisznek
s néped
pár halát
szemfényvesztők
szaporítanak

ahol az
Isten Fiát
ismét
keresztre feszítenék
s az ember fiának
mind
messzebb s messzebb
az Ég

hol vágyaid
meghiúsulása
emésztő tűzzel
éget

bőséges
kegyelmek záporában
növelj naggyá
mint
fényben esőben
föld a
jóízű gombát

óh Lélek!

**Mert a reformáció
megmozgat!**
(És Tőged?)

Támogatás

lehetősége
Evangelikus Egyházközség Tata
számlaszáma:

63200119-14926282

Egyházfentartói járulékát,
adományait itt is tudjuk fogadni.
Támogatását köszönjük!

Olvasd, linkeld!

Vidd el az otthonmaradtaknak!

Színesben megtekintheted:

http://tata.lutheran.hu/ujzag_hirlevelek.htm

